

Projektbeskrivelse

Denne beskrivelse er udfærdiget i marts 2007.

Arbejdstitel: Læsedidaktiske synsvinkler i begynderundervisningen

State of the art:

Dette projekt fokuserer primært på læsedidaktiske synsvinkler med henblik på differentiering i begynderundervisning i læsning.

I kølvandet på de store læseundersøgelser¹, hvor vi fra diskussionerne at dømme ikke uden sværds slag, blev nødt til at se i øjnene, at danske børn ikke var blandt de bedste læsere i verden, blev der blevet stillet skarpt på forskellige områder af børns og unges læsefærdigheder. Den landsdækkende undersøgelse af læsebogens betydning for den første læseudvikling² samt lokale forsøg på kortlægning af træk ved begynderundervisningen i enkelte kommuner satte blandt andet fokus på anvendelse af materialer til begynderlæsningen. Andre undersøgelser har fokuseret på medvindsfaktorer. En undersøgelse om sammenhængen mellem unges læseniveau og deres erhvervsvalg dokumenterede, at der var klare sammenhænge mellem de unges læsevanskeligheder og begrænsninger i deres valg af uddannelse, erhverv og erhvervsønsker.³

I det nye årtusind har de to seneste rapporter "Læsning i folkeskolen"⁴ og "Rapport fra Udvalget til forberedelse af en national handlingsplan for læsning"⁵ vist vejen hen i mod en handlingsplan i forhold til læsning i hele forløbet, som understøttes af økonomiske midler fra centralt hold.

I skrivende stund er der bevilliget midler til en læsevejlederuddannelse på ½ PD som anbefalet i rapporterne.

Dette projekt tager direkte afsæt i flere af anbefalingerne fra "Rapport fra Udvalget til forberedelse af en national handlingsplan for læsning."⁶

I den forbindelse skal især nævnes boks 7.9 (s.21), hvor der opfordres til en gennemgribende revision af trinmålene i læsning, som kræver undervisningsdifferentiering.

- Trinmålene skal afspejle differentieringen i undervisningen. For hvert klassetrin fra børnehaveklassen til 2. klasse samt derfra for udvalgte klassetrin skal der være forskellige mål for, hvad alle skal kunne, hvad midtergruppen skal kunne, og hvad de bedst læsende elever skal kunne, det vil sige tre sæt af mål for et klassetrin.
- Få centrale trinmål, som afspejler progressionen i læseudviklingen.

¹ Elley (1992), Mejding(1994) og Sommer m.fl. (1996)

² Borstrøm m. fl. (1999): *Hvordan kommer børn bedst i gang med at læse?*

³ Elbro m. fl. (1997): *Gode og dårlige læsere efter 9. klasse.*

⁴ Eva 2005

⁵ UVM, 2005

⁶ UVM november 2005

- Trinmålene baseres, i den udstrækning det er muligt, på forskningsbaseret viden.
- Trinmålene skal være ensartede med hensyn til omfang, form og krav.

Mål/ Problemformulering

Målet er på baggrund af didaktiske refleksioner at opstille realistiske kriterier for en differentieret begynderundervisning i læsning, der opererer med forskellige trinmål inden for samme klassetrin.

Endvidere er målet at afdække og udvikle og pege på en didaktik og metodik, som understøtter og fremmer differentieret læseundervisning i praksisfeltet.

Vor hypotese

Efterhånden som sprogstimulering i daginstitutionerne og læseforberedende undervisning i børnehaveklassen får en afsmitning på børnenes læseniveau ved skolestart, vil det synliggøres og tydeliggøres, at der er et stort behov for en bevidst udvikling af et praksisfelt, der handler om differentieret organisering af læseundervisningen i begynderundervisningen.

Det er vor hypotese, at spredningen vil blive større og ikke mindst mere synlig end tidligere ved skolestart, fordi mange børn bliver optaget af og stimuleret af læsetiltagene.

Første del af vores projekt består af en afdækning af den faktiske læseundervisning på begyndertrinnet eksemplificeret ved Århus Kommune. På baggrund af denne undersøgelse, vil vi forsøge at opstille realistiske kriterier for en differentieret undervisning på begyndertrinnet, som skal afprøves i et antal skoler i Århus Kommune.

Metode

Første del af projektet handler om at afdække og registrere, hvordan der undervises i 1. klasse i Århus Kommune. Vi er helt på det rene med at Århus Kommune ikke er repræsentativ for hele landet, men vi tror, at vi får et ret sikkert fingerpeg om, hvor undervisningen i første klasse står i 2007.

Afdækningen og registreringen belyses ud fra to metodologier: En spørgeskemaundersøgelse og et antal fokusgruppeinterviews.

Spørgeskemaundersøgelsen (en kvantitativ undersøgelsesmetode), søger så fyldigt som muligt at spørge ind til faktuelle forhold om begynderundervisning. Vi læner os op ad en tilsvarende undersøgelse om læseundervisningen i Svenskfinland⁷, hvor vi har ladet os inspirere af spørgemetoden. Da spørgeskemaer jo blandt andet har den svaghed, at der ikke kan stilles uddybende spørgsmål til de indhentede data, suppleres med et antal

⁷ Sara Karlson (2005): Läseundervisningen i Svenskfinland i början av 2000-talet. Åbo Akademi.

fokusgruppeinterviews (en kvalitativ opfølgning) som led i en metodologisk triangulering.

Vi arbejder i øjeblikket med at rapportere afdækningen ved hjælp af spørgeskemaerne.

Andel del af projektet drejer sig om at udvikle en praksis med henblik på differentieret læseundervisning med udgangspunkt i differentierede målbeskrivelser. Denne del af projektet tænkes udført som afprøvning af undervisning i praksis med efterfølgende evaluering.

Forskningssamarbejde

Vi har en aftale med Ria Heilä-Ylikallio (Docent ved Åbo Akademi) om at agere rådgiver og diskussionspartner. Vi forventer, at vores første udveksling sker i forbindelse med rapporteringen af spørgeskemadata.

Milepæle

Bearbejdelse af spørgeskemaer suppleret med fokusgruppeinterviews vil blive udformet som en rapport og foreligger juli 2007. Med baggrund i de indhentede oplysninger vil rapporten også indeholde anbefalinger, som kan danne grundlag for at udforme praksisforløb til afprøvning på skolerne.

Afprøvning og udvikling af praksis foregår i efteråret 2007.

Evaluering og anbefalinger i skriftform forventes færdige juni 2008.

Formidling

Vi forventer at barsle med 1. delrapport juli 2007. Formidlingen sker på vores hjemmeside www.videnomlaesning.dk. Der vil blive trykt enkelte papirudgaver.

Anden del ser på dette tidlige tidspunkt ud til at forme sig som en beskrivelse af praksisafprøvninger med anbefalinger.

Status

Opgørelsen af spørgeskemaundersøgelsen er ved at være afsluttet. Supplering med fokusgruppeinterview er en ny vinkling, som erstatter tidligere planlagte observationer og som inddrages i 1. del af rapporten.

Anden del af projektet bliver udvikling af praksis ved afprøvning og evaluering.

Venlig hilsen

Preben Kaae Jørgensen og Gurli Bjørn Iversen